

Bakaruhában

fekete-fehér, magyar romantikus dráma, 92 perc, 1957

rendező: Fehér Imre
író: Hunyady Sándor
forgatókönyvíró: Hubay Miklós
zeneszerző: Polgár Tibor
operatőr: Badal János
vágó: Morell Mihály

szereplő(k):
Darvas Iván (Sándor)
Bara Margit (Vilma)
Pécsi Sándor (Bodrogi)
Lázár Mária (Bodroginé)
Korompai Vali (Bodrogi Pirike)
Márkus László (Újságíró)
Barsi Béla (Kontra)
Szirtes Ádám (Jakab János)
Csikós Rózsi (Szubrett)
Balázs Samu (Őrnagy)

A hétköznapiakat mikrolélektani oldalról ábrázoló poétikus szerelmi történet a tízes években játszódik. Sándor, a helyi lap szerkesztője, hétköznapijait biliárddal, udvarlással tölti, vasárnaponként katonai szolgálatban van. Egy vasárnap délután - bakaruhában - megismerkedik a szép cselédlánnyal, Vilmával, akinek azt hazudja, hogy ő egy parasztgazda fia. A lány őszintesége, tisztasága azonban annyira megbabonázza, hogy a kalandból szerelem lesz, ám Sándor képtelen elmondani az igazat. Vilma csak a háziúrnál tartott estélyen érti meg, hogy milyen csúfos játékot űzött vele.

*

Hunyadi Sándor: Bakaruhában

Szerző hangoskönyv @ 2010/12/30

Előado: Mácsai Pál | Játékidő: (30:12)

Kategória: Hangoskönyv

A hétköznapiakat mikrolélektani oldalról ábrázoló poétikus szerelmi történet a tízes években játszódik. Sándor kettős életet él. Hétköznapi a helyi újság szerkesztője, ebben a minőségében főként biliárdozik, és Bodrogi ügyvéd lányának udvarol. Hétvégén pedig bakaruhába bújik. Egy vasárnap délután – bakaruhában – megismerkedik Vilmával, a szép cselédlánnyal, akinek őszintesége, tisztasága folytán a kalandból szerelem lesz. Sándor azt füllenti, ő egy

parasztgazda fia, és hiába próbálja, sosem képes elmondani az igazságot Vilmának. A lány Bodrogi ügyvéd cselédje. Bodrogi lányának Sándor mint szerkesztő úr udvarolt. A vasárnapi baka feljár Vilmához. Mikor egy estélyen a vendégek között Vilma felfedezi a szerkesztő urat, megéri, hogy milyen csúfos játékot űztek vele, s váratlanul felmond. Bodrogiék nem tudják mire vélni viselkedését, csak Sándor ül megszégyenülten a vacsora romjai fölött.

*

BAKARUHÁBAN

1

Amikor a háború kitört, póttartalékosnak vonultam be a szürke parolis ötvenegyesekhez. Önkéntesi pertlit nem kaptam, de azért nagyon jó dolgom volt. Kolozsváron volt a káderem. Ott születtem, ismertem a fél várost. És újságíró voltam. Jóformán a redakcióból rukkoltam be az ezredhez. Az őrmesterem szerkesztő úrnak szólított. Egész katonai szolgálatom abból állott, hogy hetenként kétszer felvettem az uniformist, hogy tessék-lássék megmutassam magam a századnál. Egyébként folyt a rendes életem. Civilben jártam. És a kávéház ablakából néztem, hogy marsolnak ki az állomáshoz a frontra induló menetszázadok.

Mindezt nem hencegésből mondom el. Minél vénebb leszek, annál jobban szégyellem, hogy elszélhámoskodtam a magam szenvedésadóját akkor, amikor mindenki szenvedett. De hozzátartozik a dologhoz, hogy az olvasó tudja, milyen felelőtlen kis foxterrier voltam. Hogy mennyire nem voltam igazi katona azon a nyári vasárnap délutánon, amikor a történetem kezdődik.

Pedig nagyon katonának néztem ki abban a pillanatban. Rendes komisz kincstári bakaruha volt rajtam. Suvikszos bakancs, szűk kék nadrág. Derekamon az übersvung, rézcsatján a kétfejű sassal. Éppen a kaszárnyából jöttem ki, végeztem a szolgálatommal. Hazafelé igyekeztem a szállásomra, hogy visszaöltözzem civilbe és elmenjek a színházba, ahol a második szubrettnek udvaroltam akkor.

Mondom, hogy vasárnap délután volt. Az utca teli ünnepnek öltözött, sétáló cseléddel. Kolozsvár gazdag gyűjtőteknője különböző fajták patakjainak. És a cselédkorzó tömegét pávafarkszerűen tarkává tették a székely, román és magyar lányok összekapaszkodott kis csapatai. Ahány falu, annyi viselet, hajsزín, figura, temperamentum, pántlika, szoknya, kendő. Micsoda nyüzsgés, vidámság. Hogy ragyogtak a kimosdott, mohó arcocskák. Sietni kell, egyetlen délután kérészéletű boldogsága ez.

A lányok közül sokan kihívóan a szemembe néztek, rám nevettek, sőt megszólítottak. Hát hogyne. Huszonkét éves voltam, és a komisz kincstári blúzban, patkós bakancsban hajsزálíg olyan lehettem, mint akármelyik szilágysági vagy Hunyad megyei parasztgyerek. Tetszett nekem az ügy, álruhás királyfinak éreztem magam. Visszakacsintottam a lányokra, meghúztam a copfjukat. Úgy viselkedtem, ahogy a vasárnapi kaland után járkáló bakának viselkednie kell. Sikereket arattam, kikaptam. A lábamra léptek, megöleltek, megcsíptek. A szélesen hömpölygő, vidám folyó egészen fölvelt kis hullámai közé.

Egyszerre csak a tömeg áramlása egy magos, kalotaszegi lánnyal sodort össze. Egymásnak ütköztünk. Ránéztem. Gyönyörű lány volt. Tiszta, mint a patyolat. Karcsú. Megfogtam a karját:

- Hová mécc?

- Szeretőt keresek magamnak! - felelte hetykén a lány.

Magamhoz húztam.

- Akkor maradjunk együtt, ha tetszik, mert én is csak ugyanúgy vagyok.

A lány erre megnézett. Jól, komolyan, őszintén, alaposan, mintha csirke lennék vagy káposztafej, amit meg akar venni a piacon. Aztán bólintott:

- Nem bánom. Mehetünk együtt.

Elöntött a büszkeség. Valami meleg mozdult meg bennem egészen mélyen. Millió év gyakorlata ez. Mintha válaszolt volna bennem valami egy másik áramközpontban pattant szikrára. Tökéletes diadalt éreztem, vágyat, gyöngédséget, odaadást. És tudtam, hogy a lány is csak úgy van, mint én. Szótlanul mentünk a lökdösődő tömegben, elkomolyodva. Tűz járt át a tenyeremen keresztül, amikor megfogtam izmos könyökét, hogy el ne sodródjék mellőlem.

Igazán szép lány volt. Gesztenyeszín hajú, szürke szemű. És mintha szűk lett volna teli arcán a gyöngéd, sárgásbarna bőr, feszült az orra, az ajka, az álla. Szinte azt éreztem, hogy a szemét is nehezen tudná lehunyni, olyan rugalmas, ellenálló kis izmok feszülnek mindenütt friss bőre alatt.

Amikor megszólítottam, tegeztem. De kétpercnyi néma séta után önkéntelenül a gyöngédebb és bensőbb "magá"-ra fordultam át. És meglepve láttam, hogy ez a felhőtlen homlokú, fiatal parasztlány észrevette ezt a finomságot. Elhagyta ő is a hetyke hangot, és meleg közvetlenséggel kérdezte, hogy hová való vagyok. Kolozsvárra?

Azt mondtam, hogy Szilágy megyei legény vagyok. Hirtelen kitaláltam egy község nevet. Pokozdról való.

- Maga kalotaszegi, azt látom - mondtam. - Hogy hívják?

- Jakab Vilmának. És magát?

- Nagy Sándornak - hazudtam tovább, mert világosan éreztem, hogy otthagyna ez a lány, megharagudna, elfutna előlem, ha megmondanám, hogy nem vagyok az ő osztályából való.

Séta közben megtudtam, hogy valami hivatalnoknál szolgál, aki a Bocskai téren lakik. Tisztességes ember a gazdája. De még nem ismeri jól a helyét, csak két hete jött be Kolozsvárra a falujából.

- Nyócgig ráérek - mondta -, akkor haza kell menjek. Mert odahaza vacsoráznak az úrék. Bár azt megtehetnék nálam nélkül is. Hideg vacsora van. Szafaládé.

Ennek a vasárnapi parasztkorzónak olyan határozott iránya van, mint a hangyák útja a földön. Végighömpölyög a tarka folyó a Honvéd utcán, a Főtér jobb oldalán, az Unió utcán, aztán a Barta Miklós utcán lefordul a Szamos felé, és végigvonul a Sétatér jobb oldalán. Zsúfolva van a jobb oldali sor, sűrű por, zsvaj, tolongás a vén fák alatt. A másik oldal pedig tökéletesen üres. Alig pár lélek lézeng a bokrok árnyékában. Azt hittem, hogy ez valami divat dolog, és így fordultam a lányhoz:

- Gyerünk át amoda, túl. Minek taszigáltassuk magunkat ebben a vásárban.

A lány bámulva nézett rám:

- Hát maga nem tudja, Sándor, hogy nekünk nem szabad oda átmenni? Visszakergetne onnan a rendőr. Az uraknak van fenntartva az a sor.

Hát persze hogy nem tudtam. Honnan tudtam volna én, nadrágos léhűtő, hogy meddig terjed a rendőrhatalóságok ostobasága és szemtelensége. A vér a fejembe ment. Akaratlanul kimondtam, csak úgy félhangosan, magam elé:

- Ezt megírom. Ezt a disznóságot.

- Micsinál? - kérdezte ijedten a lány.

Kikerültem az egyenes választ:

- Egye meg a fene őket. Micsoda disznóság, hogy az ember ne járhasson szabadon, amerre éppen jólesik. Talán azok, akik odaát vannak, többek valamiben, mint mi ketten?

A lánynak semmiféle érzéke nem volt a szocializmushoz. Vállat vont.

- Nem tudom, minek mérgelődik úgy? Ha akarja, lemehetünk a kacsra sorra, arra még kevesebben járnak.

De hát én föl voltam háborodva. Hirtelen eszembe jutott, hogy a Kioszkba sem vihetném be a lányt. Kidobnának a pincérek, hogy az nem olyan hely, ahol bakákat és cseléd lányokat is kiszolgálják. Pimaszok! Egyszerre a bőrömön éreztem azokat az elbizakodott rendelkezéseket, amiket a magamfajta emberek kényelmére hoztak.

Van a Sétatéren egy kis vurstli. Odamentünk jobb híján. Hintáztunk. Megmértük magunkat. Megnéztük a tetovált nőt. Pofoztuk a pofozómasinát. Fizettem. Öt forintost váltottam.

A lány rám sandított:

- Honnét van ennyi pénze?

- Nagygazda az apám - hazudtam folyamatosan -, cséplőgép-részünk is van. Öt forint nekem annyi, mint egy szem bab.

A lány ebbe nem nyugodott belé:

- Nekünk is van földünk is meg házunk is. Azért az én apám kitekerné a bátyámnak a nyakát, ha ennyi pénzt elherdálna...

Tökéletesen elfelejtkeztem színházról, szubrettről. Még a saját civil voltomat is elfelejtettem. Szinte azt kívántam, hogy váljak valósággá mögöttem a szilágysági falu. Legyek igazán parasztlegénnyé, aki ezen a vasárnap délutánon ebben a tiszta, szép, természetes fiatal lányban megtalálta élete igazi párját.

Úgy folyt el a délután, mint a méz. Csak egyetlen veszedelmes pillanat volt benne. Egy himlős, görbe lábú, vén huszárkáplár el akarta venni tőlem a lányt. Előbb ott sündörgött körülöttünk, mint a koslató kutya. Aztán belém kötött valami címen. Hogy nem szalutáltam neki rendesen. Megállított, és komiszul abriktolni kezdett a lány előtt. Joga volt hozzá, én baka voltam, ő káplár. Sápadtan tűrtem a szemtelenségeit. De a jobb karomban egyre nőtt az idegesség, hogy kihúzzom a bajonettet, és mellbe döföm vele ezt a bagószagú, sárga fogú ronda parasztot, aki olyan aljas volt, mint a patkány.

A feszültség egyre veszedelmesebb lett közöttünk. Mind a kettőnk szeme mást villogott már, mint amit beszéltünk. Én nem is tudom, mi történt volna, ha a lány közbe nem lép, ha nem fúzi a karját halálos szolidaritással a karomba, ha oda nem fordul alázatos, de szilárd kérésével az altiszthez.

- Tudom én, hogy miért bántja a káplár úr ezt a legényt. Hát ne bántsa. Úgyse tudna kettőnket elválasztani. Mert mi egy falubeliek vagyunk. - És megszorította a karjával a karomat.

A káplár néhány pillanatig még ott állt előttünk, fixírozott bennünket, mintha gondolkozna, hogy érdemes-e megreszkírozni a botrányt. Aztán, talán mert valami emberség támadt föl benne, talán mert nem sok jót olvasott ki elszánt arcunkból, a hóna alá fogta a kardját, elfordult, és tovacsörtetett más préda után, bosszúságát egyetlen mondatban öntve ki felénk:

- Egyen meg a fene benneteket a falutokkal együtt.

Amikor a baj elmúlt, egy darabig némán mentünk egymás oldalán. Csak nagy sokára szólalt meg a lány. Okosan, melegen, gyöngéden mondta:

- Látja, Sándor, ezért kellene, hogy sarzsit szerezzen magának. Mert ha csak egy csillagja is lenne, akkor már ez a káplár nem mert volna így szemtelenkedni magával. Mert csak azzal mernek így komiskodni, akinek a világon semmije sincsen, ha valakinek van, ha egyebe nem, csak egy villa szénája, annak már azt is elnézik, ezt is elnézik, mert gondolják, hátha rászorulnak egyszer arra a szénára...

Már máskor is megtörtént, hogy a flörtjeim ambícióra akartak serkenten. Olyankor én mindig föllázadva utasítottam vissza az efféle kísérleteket. De ennek a lánynak a gesztusában annyi önzetlenség, a hangjában annyi tapintat és annyi okosság volt, hogy szerettem volna megcsókolni a kezét.

Átfontuk egymás derekát. Baka a cselédét, úgy sétáltunk szótlanul a ritkuló tömegben, amíg be nem sötétedett.

Amikor a templomok tornyai elütötték a fél nyolcat, és a lány szedelőzködni kezdett, hogy elérkezett a hazamenés ideje, tökéletes őszinteséggel mondtam:

- Nehéz szívvel válok el magától, Vilma.

A lány egy keveset gondolkozott, aztán felém fordult:

- Nem muszáj, hogy elváljunk. Feljöhet hozzám. Megvárja, amíg beadom a vacsorát. Aztán ottmarad nálam. De csak úgy jöjjön, ha reggelig ki tud maradni a kaszárnyából. Mert nem akarom, hogy a házmester éjszaka nyisson magának kaput, faggassa, kinél járt ott a házban.

Ez világos beszéd volt. Nyílt följánlása a szerelmes éjszakának. De milyen frivolság nélkül történt. Komolyan, minden teketória nélkül. Emberi dolog ez. Hozzá tartozik az élethez, akár a lélegzés.

- Köszönöm szépen - mondtam halkán, hálásan. - Hát persze hogy ki tudok maradni, pajtásom nekem az őrmester.

És megindultunk csendesen a Bocskai tér felé.

Útközben elmondta a lány, hogy a gazdáját Bodrogi Ferencnek hívják, nem tudja, hova, de valahova hivatalba jár. Van neki felesége meg egy fia meg egy lánya. A fia most odavan a katonaságnál.. A négyes szám alatt laknak, a harmadik emeleten.

Erre a fölvilágosításra először meghökkentem, aztán majdnem nevetni kezdtem. Nagyon jól ismerem ezt a famíliát. Bodrogi a Földgáztársaság mérnöke volt. A lányának kurizáltam. A fiával együtt jártam iskolába. A házukba is gyakran jártam. Furcsa volt, amikor befordultunk a jól ismert kapun. És furcsa volt, hogy hátul mentünk föl a szűk, sötét cselédlépcsőn, ahol csak a második emeleten égett a kis gázláng.

Amikor fölértünk a harmadik emeleti gangra, a lány előkaparászta a szoknyája zsebéből a kulcsot, kinyitotta a konyhaajtót. Ezt a konyhát is jól ismertem. Néhányszor erre kopogtattam be, amikor az előszobaajtó csengője el volt romolva. Abban az időben egy kis román lány szolgált Bodrogiéknál. Az is csinos volt. Sokszor megcsipkedtem az állát.

Most a lány felgyújtotta a villanyt. Letette a kendőjét. Ott álltam a nyitott ajtó küszöbén, be akartam utána menni.

Felém fordult:

- Maradjon kint a gangon, Sándor, amíg el nem mennek vagy le nem feküsznek az úrék. Valaki kijöhet a konyhába. Minek lássák meg? Talán nem is néznék jó szemmel.

Hát persze hogy nem néznének jó szemmel, gondoltam, és kimentem a szűk gangra. Sötét volt már. Lámpák csillogtak körös-körül a nagy bérház folyosóra nyíló ajtajaiban és ablakaiban. Valahol egy lány énekelt. Alakok mozogtak a világos konyhákban. Egy másik baka, bizonyosan ugyanolyan járatban, mint én, az első emeleten ácsorgott, nekitámaszkodva a gang vaskorlátjának.

Nyár volt. Meleg este. Nem jó szag van ilyenkor a városi házak udvaraiban, állapítottam meg, amikor leültem kint a gangon a szemétládára, egy hideg vasaló és egy faszenes stanicli mellé.

A lány tett-vett odabent. Előkészítette a tányérokat, az eszcájgot, kenyeret szelt. Tiszta szalvétát tett a kenyereskosárba. Meghámozott öt pár szafaládét. Hagymát vágott karikára. A konyhakredencből kivette a délről maradt cseresznyésrétest. Kiszólt a nyitott ajtón a gangra:

- Nem akar egy kis rétest, Sándor?

Akartam volna. De Vilma már nem hozhatta ki, mert a lakás felől nyíló ajtó küszöbén megjelent a ház kisasszonya. Volt idő, amikor nekem ez a kis Piri tetszett. Főleg a bőre és a haja. Most nem szerettem az arcát. Túl kemény volt. Rosszul esett, hogy vissza sem köszön a lány kedves "jó estét"-jére. Ellenségesen néztem a sötét gangról, ahogy unott arccal odamegy a konyhaasztalhoz, és a két ujjával kicsíp a rétesből egy cseresznyeszemet.

A vérem forrt, hogy úgy beszél, felülről lefelé, mintha rabszolgája lenne az én Vilmám.

- Hamar adja be a vacsorát, Vilma. Moziba megyünk. Aztán ha elmentünk, szedje le, vessen ágyneműt, és maga is lefekhet, ma már nem kell semmi, csak engem ne felejtessen el holnap reggel hét órakor felkölteni, és takarítsa ki a teniszcipőmet.

Amikor a kisasszony visszabillegett a lakásba, Vilma kinézett a gangra:

- Szép lány ez, mi? Pirinek hívják.

Most türelmetlenül csengettek odabent. Vilma fogta a szafaládés meg hagymás tálat, bevitte. A konyha üres lett. Tudtam, hol jár a lány, miféle tájon. Ismertem a szobákat, az ebédlőt. A bútorokat. Az ebédlőasztalt, a díványt, az órát és a képeket a falon.

A lány járt-kelt a konyha és a lakás között. Vízért csengettek, sóért. Csorgott a csap. Végre megvacsoráztak odabent. Vilma kijött, kirázta az abroszból a morzsát a gangon. Aztán láttam még egyszer Pirit. Most már kabát volt rajta, kalap. Kiadta a reggelihez való kávé és cukrot. Megint nem köszönt, elment.

Csattant az előszobaajtó. És én láttam lefelé haladni a kivilágított első lépcső fordulóján az ismerős famíliát.

Most beszólitott a lány:

- Menjen oda be hozzám, amíg rendbe hozom a konyhát.

Ez a "hozzám" parányi kamra volt. Ablaktalan kis kamra. Inkább benyíló. A konyhán keresztül lélegzett. Alig fért el benne egy kis vaságy meg egy szék, amire pléh mosdólavór volt téve. A falba két szeg volt verve, azon lógtak a lány tarka szoknyái, olcsó blúzai. És volt az ágy fejénél egy zöldre festett kis faláda, amilyent a parasztlegények visznek magukkal, ha berukkolnak a katonasághoz. Erre a ládára egy kapcsos, kis katolikus imakönyv volt téve. Teli volt az imakönyv csipkés szélű szentképpel. Búzavirágkék Madonnákkal, viaszszín Krisztusokkal; cseppen homlokukra a bíbor vér a tövisszörű alól.

Az ágyra ültem le. Hallgattam, néztem, ahogy a lány sertepertél a konyhában. Kint émelyítő, rossz, nyári szag volt az udvaron. Az ablaktalan kis kamrában pedig mintha a falusi föld könnyű

illatát éreztem volna. Parasztszoba illatát, ahol a föld a pádimentum. Talán nem is képzelődtem: a lány ruhái hozták ide magukkal ezt a messzi parfümöt.

Türelmetlenkedni kezdtem:

- Gyöjjön már.

- Mindjárt - felelte a lány -, csak megmosom a kezemet, mert hagymával babráltam. - És odament a vízvezetékhez. Mosni kezdte gondosan a kezét egy nagy darab, komisz mosószappannal.

Aztán mégiscsak bejött a kis kamrába.

- Álljon fel onnan. Hadd vetem meg az ágyat.

Felálltam, átkaroltam a derekát, magamhoz vontam... Hát nekem azelőtt is, meg azután is, sokat volt dolgom asszonyokkal. De soha életemben olyan tisztaságot és drámai erőt nem éreztem még ölelésben. Semmi volt az én erőm ahhoz, ahogy izmos karját a nyakamba fonta az a lány. A két kezébe fogta a fejem, az arcomba nézett. Halkan mondta:

- A szemeinek köszönheti, hogy itt van. Az tetszett meg nekem, amikor megszólított...

Hát bizony ebből a kalandból rendes viszony lett. Három vasárnap meg a közbeeső ünnepnapon is találkoztunk. Egymás után négyszer. És én mind a négyszer fölvettem a katonaruhát. Játszottam a parasztlegényt. Azaz nem is játszottam. Természetesen viselkedtem, jókedvem volt. Mindössze arra kellett vigyáznom, hogy ne beszéljek olyan dolgokról, amik a lányban gyanút kelthetnének. Egyébként a diskurzusaink jóval érdekesebbek voltak a normális beszélgetésnél. És ezt nem az én ötletességem tette, hanem a lány érzelmi gazdagsága, tökéletes őszintesége és színes nyelvének roppant kifejező ereje.

Az ötödik vasárnap délután nem mentem el rendes találkozóhelyünkre, a Főtér sarkára, a Hintz patika elé. Már nem tudom, hogy miért, dolgom volt, vagy elaludtam? Elég az hozzá, hogy nem mentem el. Civilben maradtam aznap. És este hét óra felé csak úgy véletlenségből jártam a patika táján.

Még mindig ott állt a lány a Hintz ház kapumélyedésébe húzódva. Kendő volt a fején, mozdulatlanul állott, várt. Könnyű volt kitalálni, látszott rajta, hogy órák óta ácsorgott ott. Komoly volt az arca, fájdalmas. Állt, állt, nézett ki a kapu alól az esőbe. Mert esett az eső, sötétedett is már. Így hát nem ismert meg civilben, gumiköpenyegesen. Különben nem is nézett rám. Másvalakit várt ő, egy fiatal katonát kék mantliban, bakancsosat, übersvunggal a derekán.

Amikor elmentem a kapu előtt, megdobbant a szívem. Aztán féltem megmutatni magam előtte úri ruhában. Meg nem is voltam egyedül. Egy újságíró kartársam kapaszkodott a karomba. A háborúról beszéltünk, összebújva egyetlen esernyőnk alatt. Tovasiettünk az esőben.

Aztán amikor már messzi jártunk, a harmadik utcában, összeszorult a torkom. Eszembe jutott Kipling bennszülött, indus lánya, aki negyven évig várta a keresztúton a hűtelen angol katonát. Visszarohantam a patika elé. A lány már nem állt a kapu alatt. Szegény, nemrégén mehetett el. Persze, fél nyolc, hazament megteríteni az asztalt, feltálalni a vacsorát.

Átkoztam magam. Fájt a szívem. Szerettem azt a lányt.

Aztán a következő vasárnap rendbe jött minden. Találkoztunk. Azt hazudtam, hogy kaszárnyaáristomot kaptam. Sétáltunk, csónakáztunk a sétatéri tavon, kiflit osztogattunk a

hattyúknak. És megint együtt töltöttük az éjszakát a kis kamrában, összeölelkezve a szűk vaságyon, a földszagú sötétségben. A lány a mellemre bújott, úgy súgta:

- Vajon meddig leszünk így? Eccer csak szürkébe öltöztetik. Meglátom magát is, virágos csákóba, kifelé marsolni az állomáshoz... Hanem én a Szamosba fojtom magamat akkor...

Közel jártam hozzá, hogy eláruljam magam. Csak föl kellett volna kattintani a villanyt. Elébe tartani a kezem. "Nézd, milyen puha a kezem. Nyíljék már ki a szemed. Hát lehet ilyen keze parasztleánynek?"

De nem volt bátorságom beszélni. Félttem elszomorítani a lányt. Mert azt éreztem, hogy nem venné egyszerű tréfának, ami történt. Pedig tudtam, hogy az igazságnak ki kell derülni. Nem volt lelkem hozzá, hogy tovább csaljam ezt a tiszta, kedves teremtet, aki tökéletesen nekem adta magát. Aki nem félt semmitől a világon, sem szégyentől, sem szerencsétlenségtől. Aki szinte közömbösen mondta: "Ha gyerekelem találna lenni, soha többet nem mehetnék haza, becsukná az ajtót előttem az anyám."

Nem tudom, miféle szerencsétlen ötlet sugallta, hogy az igazat nem nekem kell megmondani. Hogy jobb, ha egyszer csak meglát a lány a valódi bőrömben. Fogalmazza meg ő maga, hogy mi történt. Így nem volna semmi nagy jelenet. Aztán később majd csak megmagyaráznom, elsimítanom valahogyan a dolgot.

Ostoba ötlet volt. Most már végtelenül sajnálom is, hogy elfogadtam az öreg Bodrogi vacsora-meghívását. Nem is tudom, hogyan tehettem. Talán nem is én, hanem az ördög tette, aki néha felülkerekedik az emberben. A kávéházban fogott meg az öregúr.

- Gyöjjön fel hozzánk vacsorázni kedden este, öcsém. Itthon lesz a fiam is. Három nap szabadságot kapott katonáéktól.

Nagy gonddal öltöztem föl a vacsorához. Volt egy szép világosdrapp nyáriruhám, azt vettem föl. Megnéztem magam a tükörben - gavallér voltam.

Az előszobaajtón csöngettem. A házikisasszony nyitott ajtót.

- No, csakhoggy itt van, teljes fél órát késett.

Megittunk gyorsan egy kupica rózsapálinkát, aztán az asztalhoz ültünk. Engem Piri mellé ültettek. Valami távoli sejtelem úszott a levegőben, hogy talán hozzám is adnák feleségül. Persze, ha megemberelném magam és letenném az ügyvédi vizsgát, vagy tanári oklevelet szereznék.

A háziasszony kiszólt az ebédlőajtón:

- Tálalhat, Vilma.

Körülöttem mindenki fecsegett. A pajtásom a tűzérségi kiképzésről beszélt. Az asszony a piac drágulásáról, a mérnök az uzsoki frontról. Piri a karomra tette a kezét:

- Mi van magával? Miért ilyen ideges?

Ebben a pillanatban lépett be az ebédlőbe a lány. Karján egy nagy tál töltött tojás. Már egészen az asztalhoz ért, amikor észrevett és megismert. Az arca először fehér lett, aztán lángvörössé változott. Persze nem szólt, sőt nyugodtnak látszott. De én éreztem, hogy milyen fájdalom lehetett a kis rezzenés mögött, amint megreszketett a könyöke, ahol a tálat tartotta.

Nem tudtam nézni, hogy jár körbe a tojásos tállal. Lesütöttem a szemem. Csönd volt. Amikor az oldalamhoz ért és felém kínálta az ételt, halkan köszöntem:

- Jó estét, Vilma.

- Jó estét - felelte tompán, és valahova a semmibe nézett. De én megint csak éreztem rajta, hogy egész paraszti energiájára szüksége van, hogy össze ne essék tálastól, ott az asztal mellett.

A kisasszony vihogni kezdett:

- Maguk ismerik egymást? - és a nők zseniális ösztönével tette hozzá: - Talán valami bakabájról?

Mindenki nevetett ennek az összefüggésnek a bolondosságán. A lány kövült arccal, gépiesen járt tovább körbe a tállal. Aztán ahogy a dolgát elvégezte, kiment. A keze teli volt edénnyel, a könyökével nyomta le a kilincset. És kívülről gondosan, csöndesen behúzta maga után az ajtót.

Ettünk, ettünk. Szóltak hozzám, nem feleltem, nem is értettem, mit mondtak. Egész lelkem kint volt a konyhában, ahol erfurti zöld por van a négy sarokba szórva, ahonnan az a kis kamra nyílik a szűk vasággal, a falba vert szögeken a tarka kartonszoknyákkal. Össze is szidtak, hogy olyan szórakozott vagyok. Zavartan makogtam valamit, hogy megfájdult a fogam, ráharaptam. A házigazda azt tanácsolta, hogy tegyek rá rumot. Bodroginé csengetett az asztal fölött lógó kis körtén a következő ételért. Csöngetett egyszer, kétszer, háromszor. Nem jött be senki. Végre bosszús arccal fölállott, és kiment ő maga a konyhába.

Most hosszú, kínos percek teltek el. A szívem a torkomban dobogott, és nem volt hozzá bátorságom, hogy kimenjek, megnézzem, mi történt odakint. Mi történhetett? Fojtott szóváltás zaja hallatszott. Aztán megint csönd lett. Majd kinyílt az ajtó, és a küszöbön megjelent a házasszonya, saját úri kezében a pecsenyéstállal. Haragtól pirosan ült vissza a helyére.

- Ez a lány megbolondult - mondta -, egy percgig sem akar tovább maradni. Visszaadta a bérét, letette a pénzt az asztalra. Azt mondta, hogy inkább leugrik az emeletről, de nem jön be többet a szobába. Maga csinált ezzel a lánnyal valamit, Sándor?

- Én? Nem csináltam én semmit - tagadtam gyáván és riadtan.

Most aztán nem nevetett senki. A szerencsétlenség felhője feküdte meg az ebédlőt. Hallgatva ettünk. Mindenki érezte, hogy itt valami súlyos dolog történt. Egyszerre csak Piri, mint aki nem bír tovább uralkodni izgalmán és kíváncsiságán, felugrott, és azzal az ürüggyel, hogy a mustárért megy, kiszaladt a konyhába. Egy perc múlva már jött vissza.

- Ez az őrült lány már össze is szedte a vacakjait. Itt van a konyha kulcsa. Visszaadta! - és az abroszra tette a kis nikkelkulcsot, amelyet olyan jól ismertem.

- Elment? - kérdeztem halkan.

- Éppen most! - felelte élesen Piri, és rosszindulatú kíváncsisággal nézett az arcomba.

Hirtelen elszakadt bennem a türelem, modor és barátság minden szála, amely ezekhez az emberekhez fűzött. Az asztalra dobtam a szalvétám, felugrottam. Bocsánatot sem kértem, úgy rohantam ki a lépcsőházba, hajadonfővel, mint az őrült. Körülszaladtam a folyosón, le a lépcsőn. Hármásával ugrottam a fokokat. A kapu alatt utolértem a lányt. Kendő volt rajta, jobb kezében a nehéz faláda, a válla is ferde volt tőle, ahogy cipelte. A sietéstől lihegve állottam eléje. Ő is megállt. Panasz nélkül, szelíden, melegen nézett rám, mint amikor búcsúzik valaki.

- Vilma, szívem... - kezdtem dadogni, és a szabad bal keze után nyúltam.

Visszahúzta a kezét.

- Engedjen engem a fiatalúr! - mondta csöndesen, de olyan leírhatatlan energiával, hogy félre kellett tőle lépnem. Egy kicsit még megnézett, aztán félrefordította a fejét, úgy ment ki a sötét utcára, zöld ládájával a kezében. Sohasem láthattam többet.

